

GEOGRAFIJA

Valstybinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, pasitikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų arba kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Įsitikinkite, kad atsakymų lapas pažymėtas lipduku, kurio numeris sutampa su jūsų eilės numeriu egzamino vykdymo protokole.**
3. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
4. Per egzaminą galite rašyti juodai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku, liniuote, matlankiu ir skaičiuotuvu be tekstinės atminties.
5. **Atsakymų lape** rašykite **tik juodai** rašančiu tušinuku tvarkingai ir įskaitomai.
6. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite), nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis. Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Pasirinktus atsakymus į **01–25** klausimus atsakymų lape pažymėkite kryželiu (žymėkite tik vieną atsakymo variantą). **Atsakymai, kurie pažymėti neaiškiai, išeina už skirto langelio ribų ar yra taisyti, bus įvertinti 0 taškų.** Suklydę atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje.
8. Atsakymus į **26–33** klausimus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
9. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
10. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
11. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

I dalis

Kiekvieno iš 01–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

- 01.** Koks aukščio skirtumas kilometrais yra tarp aukščiausios pasaulyje kalnų viršūnės Džomolungmos (Everesto) ir giliausios Pasaulinio vandenyno įdubos Marianų lovio?

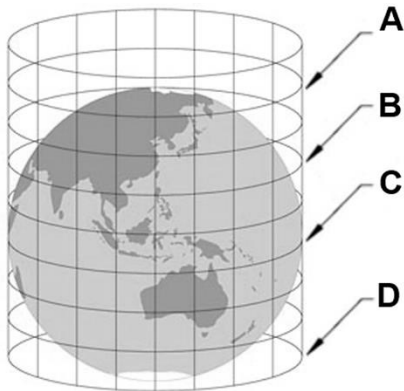
A Apie 16 km
B Apie 18 km
C Apie 20 km
D Apie 22 km

- 02.** Geografinė ilguma matuojama laipsniais nuo 0° iki:

A 1°
B 60°
C 120°
D 180°

- 03.** Kurioje žemėlapių vietoje (A, B, C ar D) iškraipymai yra mažiausi, kai žemėlapis sudaromas naudojant kartografinę cilindrinę (ritininę) projekciją?

- 04.** Kaip vadinamos žemėlapių linijos, jungiančios vaizduojamojo vandens telkinio vienodo gylio vietas?

A Izobaros.
B Izobatos.
C Izohipsos.
D Izotermos.

05. Pagal pateiktus klimato duomenis nustatykite, kuri vietovė yra arčiausiai vandenyno.

Vietovė	Vidutinė oro temperatūra, °C		Vidutinis kritulių kiekis, mm	
	Sausis	Liepa	Sausis	Liepa
A	–1,0	18,0	85	80
B	–3,0	18,5	75	80
C	–4,5	19,0	70	85
D	–6,0	19,4	50	85

06. Kuri žmogaus veikla **nedidina** dirvos erozijos kalvų šlaituose?

- A** Arimas išilgai šlaito.
- B** Gyvulių ganymas.
- C** Kelių tiesimas.
- D** Šlaitų apželdinimas.

07. Metų laikų kaitą lemia:

- A** atstumas iki Saulės ir Mėnulio trauka;
- B** Žemės ašies posvyris ir Žemės orbitinis judėjimas;
- C** Žemės orbitos forma ir vandenynų išsidėstymas;
- D** žemynų išsidėstymas ir vyraujantys vėjai.

08. Kartoschemose pavaizduotas žemynų judėjimas geologinėje Žemės praeityje. Kas lėmė šį judėjimą?

Prieš 220 mln. metų

Prieš 65 mln. metų

Prieš 35 mln. metų

Prieš 10 tūkst. metų

- A** Atmosferos cirkuliacija.
- B** Kalnodaros¹ procesai.
- C** Konvekcija mantijoje.
- D** Vandenynų cirkuliacija.

09. Kurioje eilutėje išvardytų valstybių krantus skalauja Arkties vandenynas?

- A** Belgija, Liuksemburgas, Nyderlandai.
- B** Islandija, Jungtinė Karalystė, Švedija.
- C** Japonija, Kinija, Šiaurės Korėja.
- D** Kanada, Norvegija, Rusija.

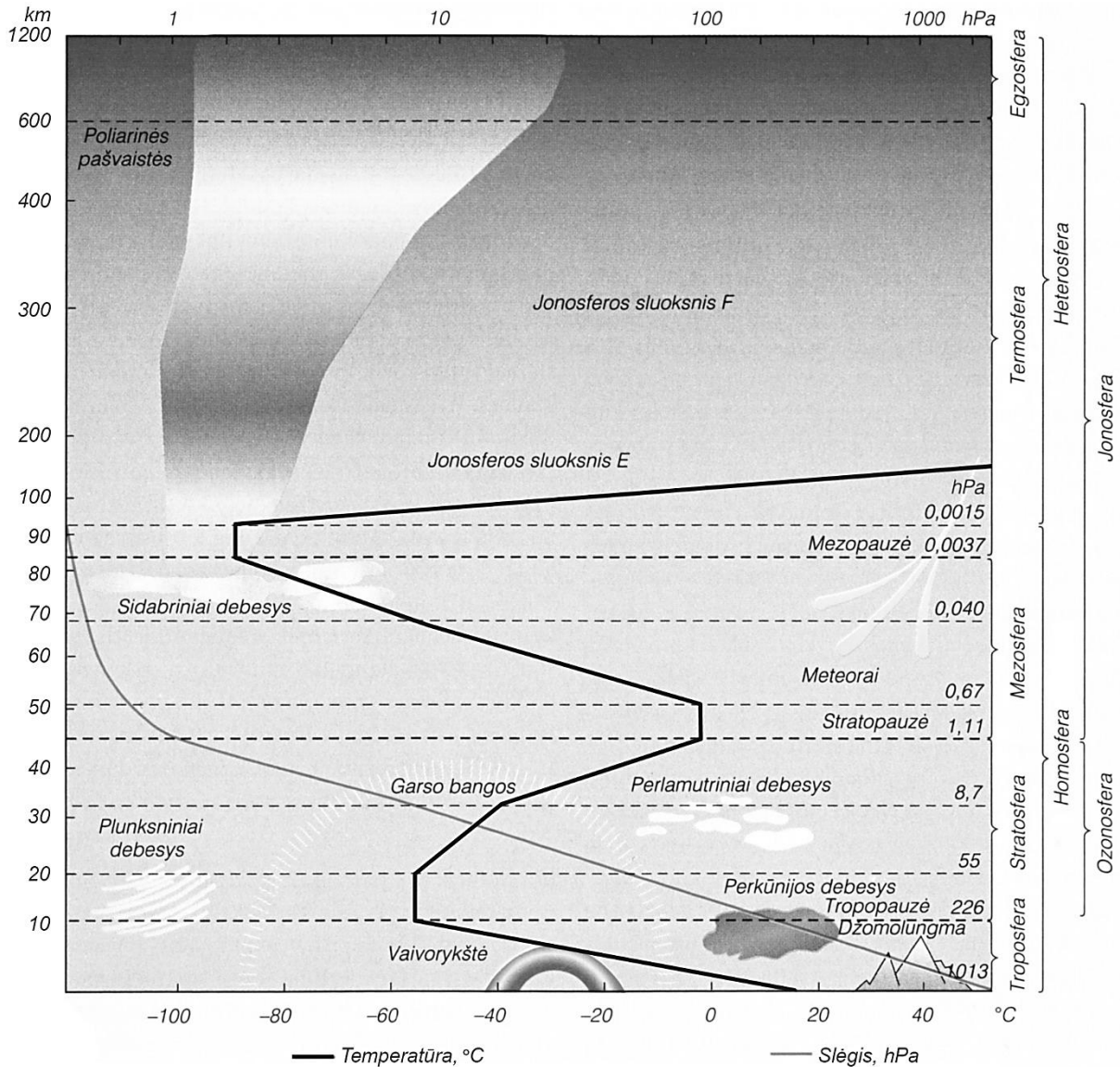
10. Kuri valstybė yra unitarinė respublika?

- A** Latvija.
- B** Rusija.
- C** Šveicarija.
- D** Vokietija.

¹ kalnodara – górotwórczość – горообразование

Remdamiesi diagrama, atsakykite į 11–13 klausimus.

Atmosferos vertikalusis pjūvis ir temperatūros bei slėgio kaita.

11. Kaip pasikeičia oro temperatūra atmosferos sluoksnyje nuo tropopauzės iki stratopauzės?

- A Nukrinta apie 45 °C
- B Nukrinta apie 60 °C
- C Pakyla apie 15 °C
- D Pakyla apie 55 °C

12. Kuriame aukštyje sparčiausiai² mažėja atmosferos slėgis (hPa)?

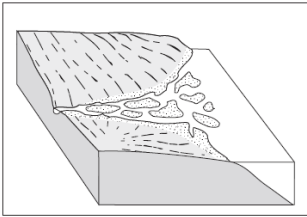
- A 0–10 km
- B 10–20 km
- C 20–30 km
- D 30–40 km

² sparčiausiai – najszybciej – наиболее быстро

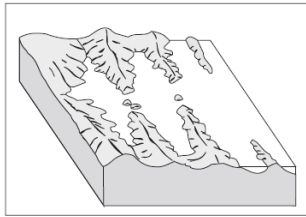
13. Kuriame aukštyje oro temperatūra yra žemiausia?

- A 10–20 km
- B 40–50 km
- C 80–90 km
- D 100–110 km

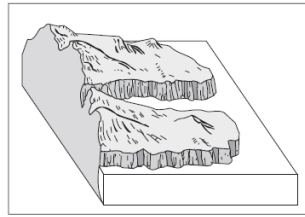
14. Kuriame paveiksle pavaizduotas fiordas?

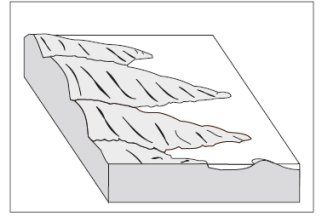
A

B

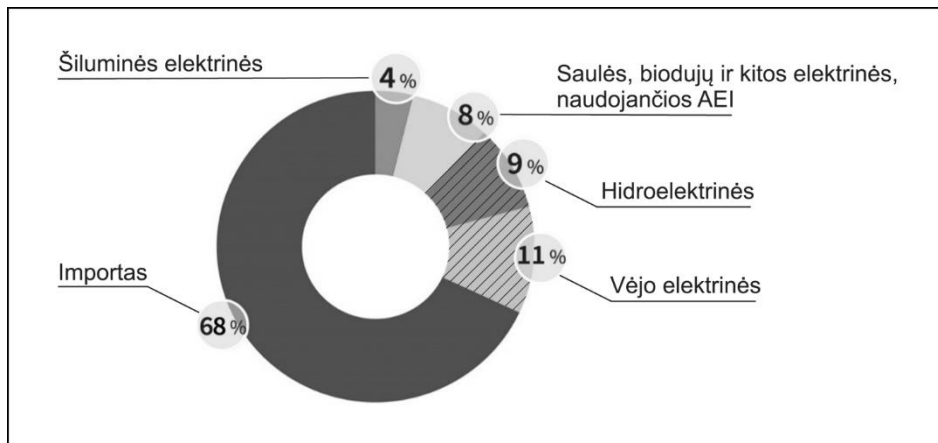

C

D

15. Diagramoje pavaizduoti Lietuvoje per metus suvartotos elektros energijos gavimo šaltiniai. Kurią dalį (proc.) šios elektros energijos pagamino atsinaujinančius³ energijos išteklius (AEI) naudojančios Lietuvos elektrinės?

- A 17 proc.
- B 20 proc.
- C 28 proc.
- D 32 proc.

16. Kurios naudingosios iškasenos aprašytos šiame tekste?

Planuojamos pradėti eksploatuoti artimiausiu metu. Perspektyviausias Lietuvos telkinys yra į pietus nuo Kauno. Šios iškasenos atitektų cemento, trąšų, statybinių ir gipso medžiagų, popieriaus, dirbtinės odos, medicinos pramonei.

- A Akmens druska.
- B Anhidritas.
- C Dolomitas.
- D Geležies rūda.

³ atsinaujinantis – odnawialny – возобновляемый

- 17.** Kurią Europos Sąjungos instituciją gyventojai renka tiesiogiai?
- A** Europos Komisiją.
B Europos Parlamentą.
C Europos Sąjungos Tarybą.
D Europos Vadovų Tarybą.
- 18.** Demografinė politika – tai valstybės priemonės:
- A** gyventojų skaičiui ir migracijai reguliuoti;
B materialinėms vertybėms išsaugoti;
C papročiams ir tradicijoms išsaugoti;
D tautiniam vienalytiškumui⁴ išlaikyti.
- 19.** Kuris Lietuvos ūkio sektorius labiausiai teršia paviršinius ir gruntinius vandenis?
- A** Energetikos.
B Miškininkystės.
C Transporto.
D Žemės ūkio.
- 20.** Kurioje eilutėje išvardytos savivaldybės priklauso Alytaus apskrčiai?
- A** Birštono sav., Prienų r. sav., Kaišiadorių r. sav.
B Druskininkų sav., Lazdijų r. sav., Varėnos r. sav.
C Elektrėnų sav., Šalčininkų r. sav., Trakų r. sav.
D Kalvarijos sav., Kazlų Rūdos sav., Vilkaviškio r. sav.
- 21.** Kurioje iš išvardytų valstybių naftos išgaunama daugiausia?
- A** Austrijoje.
B Brazilijoje.
C Indijoje.
D Rusijoje.
- 22.** Kurioje eilutėje teisingai nurodyti geležinkelių ir automobilių transporto požymiai?

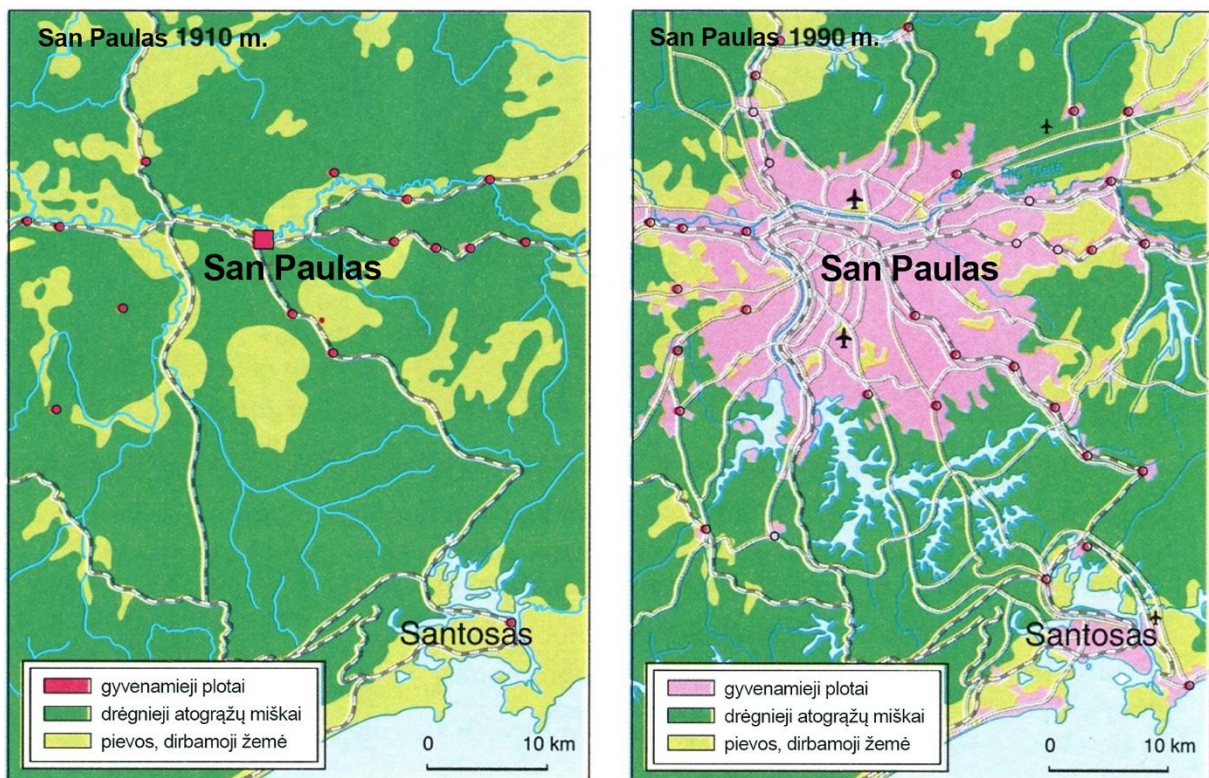
	Geležinkelių transportas	Automobilių transportas
A	Brangi transporto priemonių eksploatacija.	Pigi transporto priemonių eksploatacija.
B	Optimalu gabenti krovinius dideliais atstumais.	Optimalu gabenti krovinius nedideliais atstumais.
C	Daugiau nei kitos transporto rūšys teršia aplinką.	Mažiau nei kitos transporto rūšys teršia aplinką.
D	Tinka gabenti greitai gendančius produktus.	Gali gabenti tik nedidelius krovinius.

⁴ vienalytiškumas – jednorodność – однородность

23. Kuris Europos regionas puoselėja senas demokratijos tradicijas ir sudaro Europos Sąjungos branduolį?
- A Pietų Europa.
 - B Rytų Europa.
 - C Šiaurės Europa.
 - D Vakarų Europa.

Remdamiesi žemėlapiais ir žiniomis, atsakykite į 24 ir 25 klausimus.

San Paulo miesto (Brazilija) teritorijos plėtra 1910–1990 m.

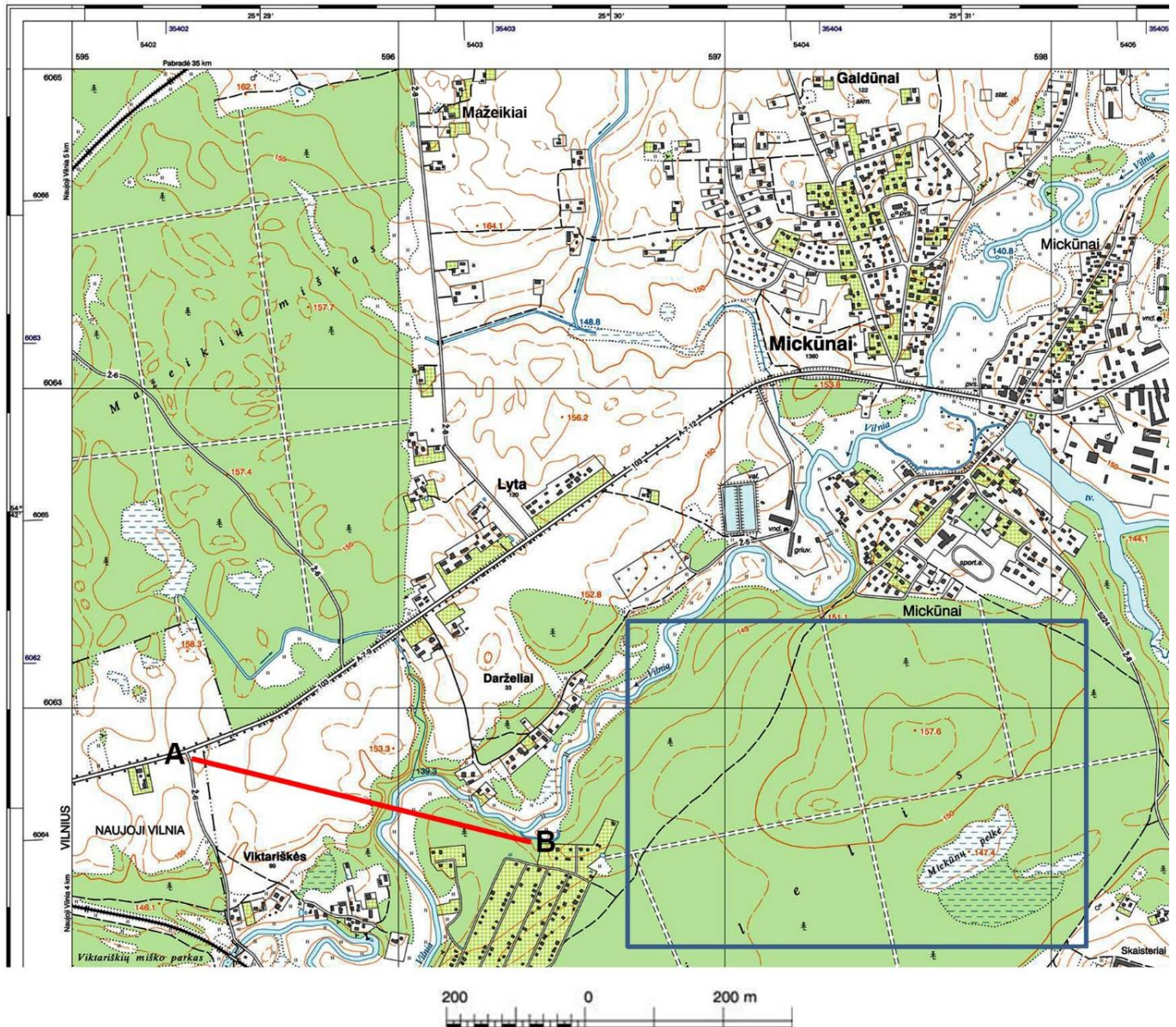

24. Kaip vadinama žemėlapiuose pavaizduota San Paulo miesto urbanizuotos teritorijos plėtra?
- A Demilitarizavimas.
 - B Globalizacija.
 - C Suburbanizacija.
 - D Demografija.
25. Kokios pagrindinės priežastys lėmė spartų San Paulo miesto augimą XX amžiuje?
- A Teritorijos reljefas ir miškingumas.
 - B Gausūs kuro ir maisto ištekliai.
 - C Pramonės plėtra ir vidinė migracija.
 - D Atstumas iki vandenyno ir teritorijos miškingumas.

II dalis

26 klausimas. Remdamiesi topografinio žemėlapiu fragmentu, atlikite užduotis.

Topografinio žemėlapio fragmentas.

26.1. Koks apytiksliai mažiausias atstumas nuo Mažeikių kaimo iki Vilnios upės?

Juodraštis

..... (1 taškas)

26.2. Apskaičiuokite stačiakampiu pažymėtos teritorijos plotą (km^2).

Juodraštis

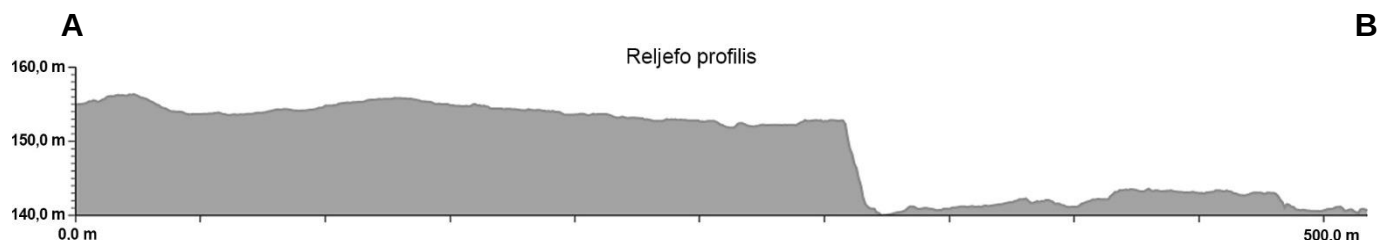
..... (1 taškas)

26.3. Įvardykite **tris** geografinius objektus, esančius stačiakampiu⁵ pažymėtoje teritorijoje.

Juodraštis

(3 taškai)

26.4. Paveiksle pateiktas topografiniame žemėlapyje pažymėtą A–B liniją atitinkantis reljefo profilis. Palyginę profilį ir topografinį žemėlapi, nustatykite, koks geografinis objektas yra žemiausioje reljefo vietoje.

Juodraštis

(1 taškas)

26.5. Remdamiesi topografiniu žemėlapiu ir reljefo profiliu, apibūdinkite Vilnios upės kairįjį ir dešinįjį krantus.

Juodraštis

Kairysis krantas

Dešinysis krantas

(2 taškai)

26.6. Įvertinkite Vilnios upės ekologinę situaciją, nurodydami jai kylančias grėsmes.

Juodraštis

1.

.....

2.

.....

(2 taškai)

27 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. Jungtinės Tautos (JT) – tarptautinė organizacija. Ją sudaro 193 valstybės narės, t. y. beveik visos pripažintos nepriklausomos valstybės (išskyrus Vatikaną, nepripažintą Taivaną ir Kosovą). Jungtinių Tautų veiklą reglamentuoja Jungtinių Tautų chartija. Pagrindinės Jungtinių Tautų institucijos yra Generalinė Asamblėja, Saugumo Taryba, Globos Taryba, Jungtinių Tautų Ekonominė ir Socialinė Taryba. Lietuva į JT įstojo 1991 m. rugsėjo 17 d.

⁵ stačiakampis – prostokąt – прямоугольник

B šaltinis. JT savanoris gelbėtojas padeda mergaitei išsigelbėti, nuskendus laivui, gabenusiam Afganistano pabėgėlius iš Turkijos pakrantės per Egėjo jūrą į Lesbo salą.

27.1. Kodėl Lietuvai buvo svarbu įstoti į Jungtines Tautas?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

27.2. Kokie Jungtinių Tautų tikslai? Nurodykite du tikslus.

Juodraštis

1.

.....

2.

.....

(2 taškai)

27.3. Kuriose srityse Lietuva prisideda prie Jungtinių Tautų veiksmų? Pateikite du pavyzdžius.

Juodraštis

1.

2.

(2 taškai)

27.4. Pasaulyje yra daugiau kaip 25 mln. pabėgėlių, dar 40 mln. žmonių priverstinai persikelia savo šalies viduje. Visame pasaulyje migrantais rūpinasi Jungtinės Tautos. Kokią humanitarinę pagalbą ši organizacija teikia pabėgėliams? Pateikite tris pavyzdžius.

Juodraštis

1.

2.

3.

(3 taškai)

27.5. Kokių socialinių-ekonominių problemų kelia į šalį atvykę pabėgėliai? Pateikite du pavyzdžius.

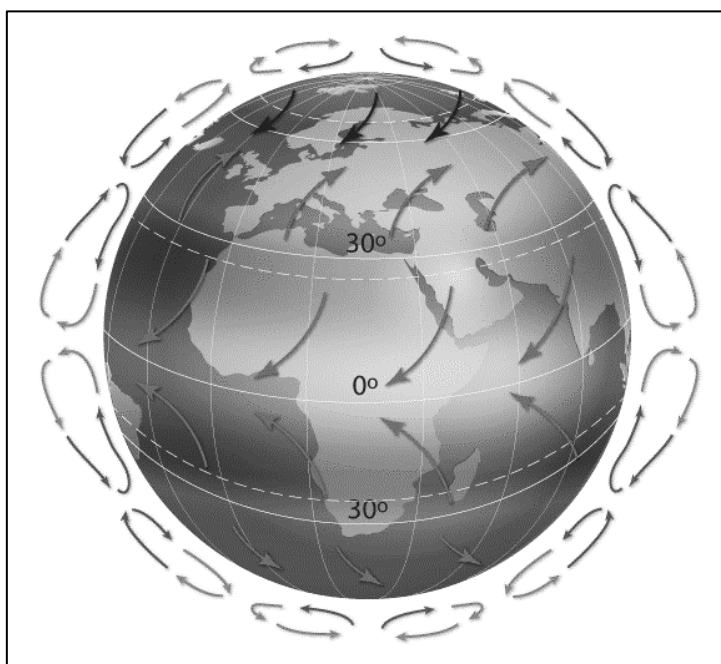
Juodraštis

1.
2.

(2 taškai)

28 klausimas. Remdamiesi šaltiniu ir žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis. *Atmosferos bendrosios cirkuliacijos schema.*

28.1. Kaip vadinami pusiaujo link pučiantys pastovūs vėjai⁶? Kokios krypties yra šie vėjai Šiaurės ir Pietų pusrutuliuose?

Juodraštis

Vėjai

Šiaurės pusrutulyje Pietų pusrutulyje

(3 taškai)

28.2. Paaiškinkite, kaip susidaro ši pastovių vėjų sistema abipus⁷ pusiaujo.

Juodraštis

-
-
-
-

(2 taškai)

⁶ pastovūs vėjai – wiatry stałe – постоянные ветры

⁷ abipus – po obu stronach – по обе стороны

28.3. Kokie procesai vyksta atmosferoje ties pusiauju, kur susitinka abiejų pusrutulių oro tėkmės⁸?

Juodraštis

.....

.....

.....

(2 taškai)

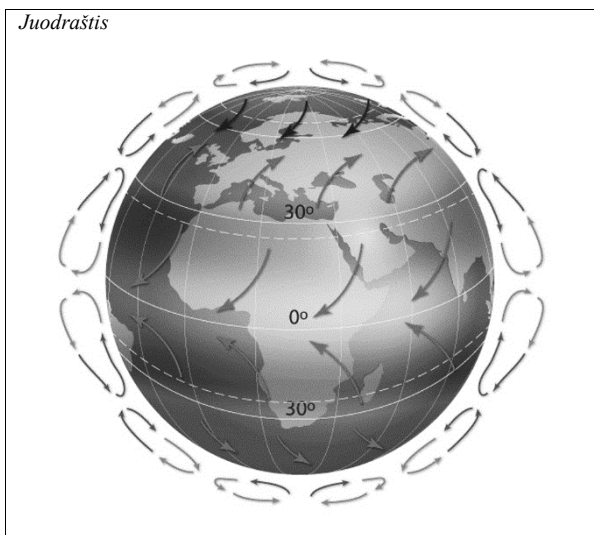
28.4. Kurios krypties oro tėkmės vyrauja vidutinėse platumose?

Juodraštis

..... (1 taškas)

28.5. Paveiksle ties pusiauju nubrėžkite rodyklę, vaizduojančią Žemės sukimosi apie savo ašį kryptį.

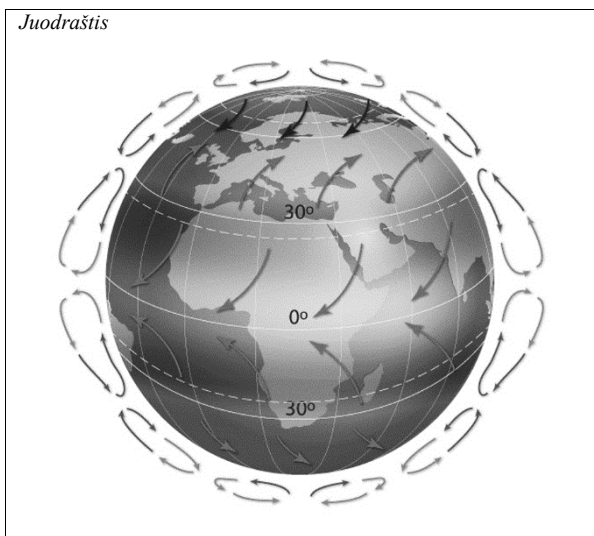
Juodraštis

(1 taškas)

28.6. Paveiksle užbrūkšniuokite zoną, kurioje bent kartą per metus vidurdienį Saulė virš horizonto pakyla 90° kampu (t. y. būna zenite).

Juodraštis

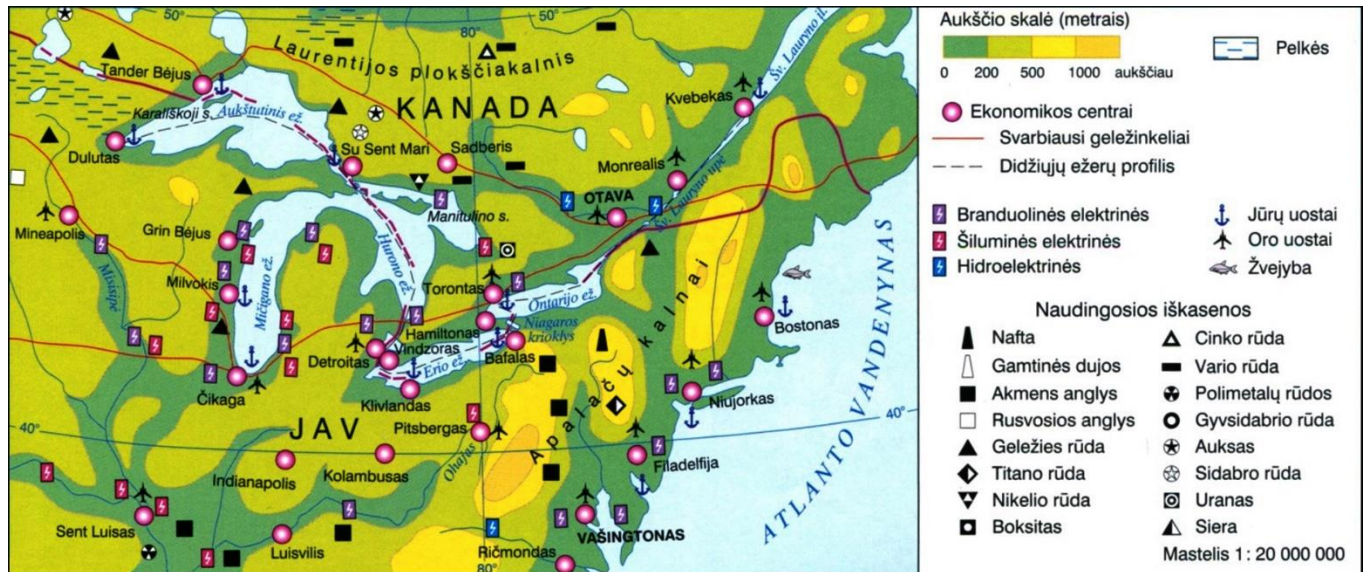

(1 taškas)

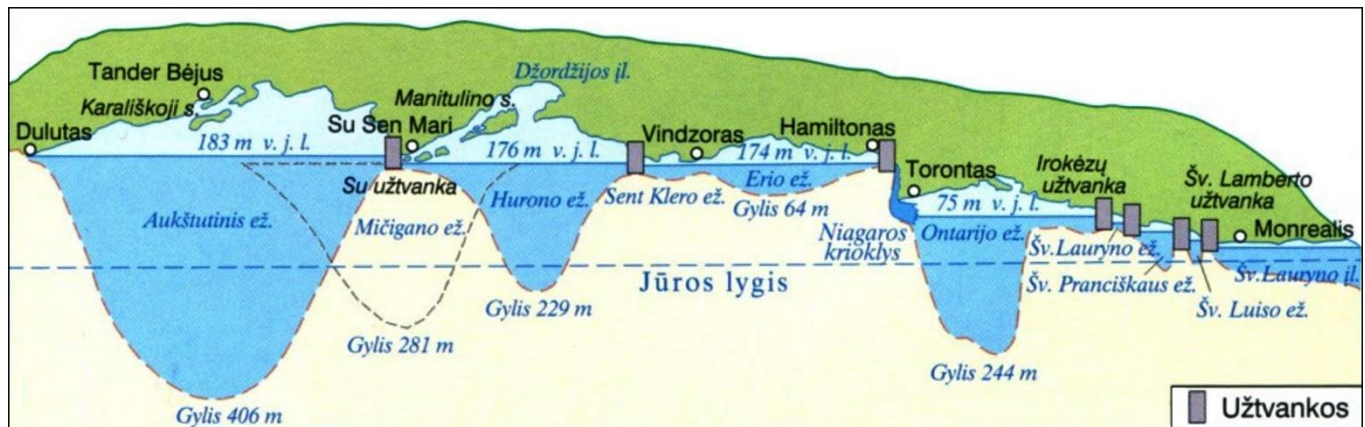
⁸ tėkmės – przepływy – потоки

29 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. Šiaurės Amerikos Didžiųjų ežerų regionas.

B šaltinis. Didžiųjų ežerų profilis.

29.1. JAV šiaurės rytuose yra susiformavęs stiprus pramonės rajonas. Kokios priežastys tai lėmė? Nurodykite tris priežastis.

Juodraštis

1.
2.
3.

(3 taškai)

29.2. Koks pagrindinis veiksnys lėmė ekonomikos centrų išsidėstymą (A šaltinis)? Su kokiais aplinkosaugos iššūkiais susiduria šis regionas? Nurodykite du iššūkius.

Juodraštis

Veiksnyss
Iššūkiai: 1. 2.

(3 taškai)

29.3. Kokių naudingųjų iškasenų yra Apalačų kalnuose?

Juodraštis

1. 2.

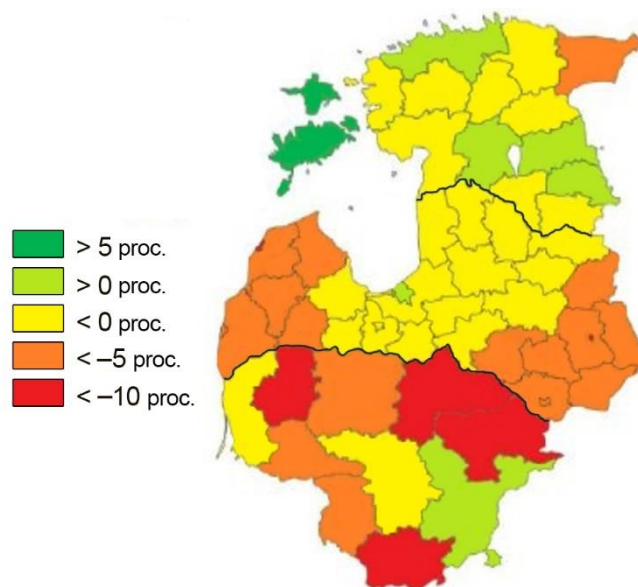
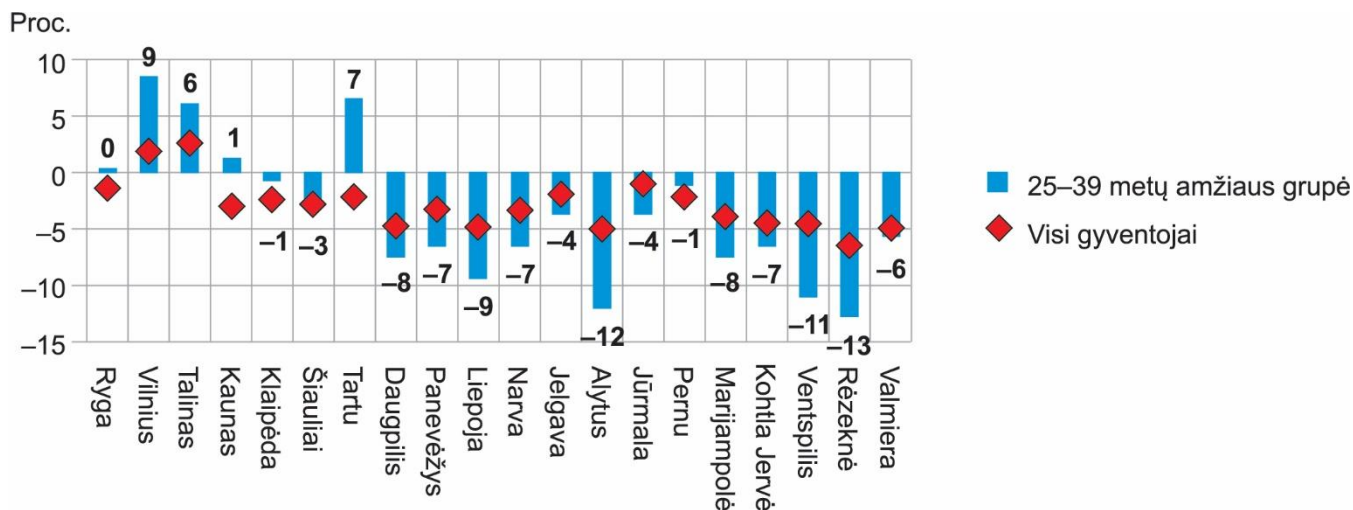
(2 taškai)

29.4. Kokį aukščių skirtumą turi įveikti laivai, plaukdami iš Aukštutinio ežero į Atlanto vandenyną? Kaip išspręsta ši laivybos problema?

Juodraštis

..... m v. j. l. Sprendimas

(2 taškai)

30 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.**A šaltinis.** Gyventojų skaičiaus pokytis 2012–2015 m. Baltijos šalyse (25–39 metų amžiaus grupėje).**B šaltinis.** Gyventojų skaičiaus pokytis 2012–2015 m. Baltijos šalių miestuose.

- 30.1.** Nurodykite Baltijos šalį, kurios regionuose 2012–2015 m. 25–39 metų amžiaus grupėje buvo didžiausias **teigiamas** gyventojų skaičiaus pokytis.

Juodraštis

..... (1 taškas)

- 30.2.** Įvardykite dvi Lietuvos apskritis, kuriose 2012–2015 m. 25–39 metų amžiaus grupėje buvo didžiausias **neigiamas** gyventojų skaičiaus pokytis.

Juodraštis

1. 2.

(2 taškai)

- 30.3.** Kuriame Baltijos šalių mieste 2012–2015 m. sparčiausiai augo 25–39 metų amžiaus žmonių skaičius? Kokios tolesnės šio miesto demografinės prognozės?

Juodraštis

.....
.....

(2 taškai)

- 30.4.** Kokios demografinės problemos aktualios Lietuvai? Nurodykite dvi demografines problemas. Koks šių problemų poveikis šalies ūkiui? Kokių priemonių turėtų imtis valstybė, siekdama išspręsti šias problemas? Nurodykite dvi priemones.

Juodraštis

Demografinės problemos:

1.
2.

Poveikis ūkiui

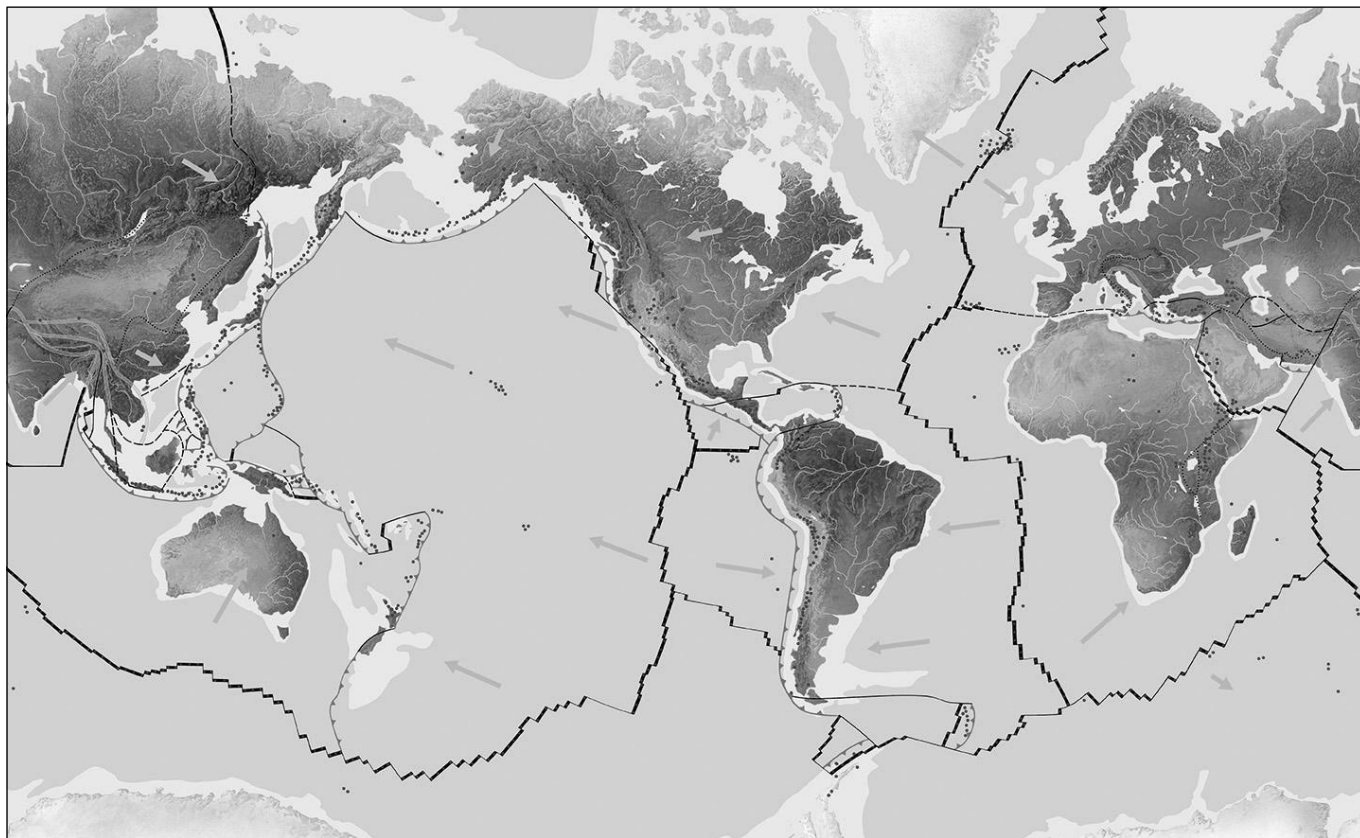
Priemonės:

1.
2.

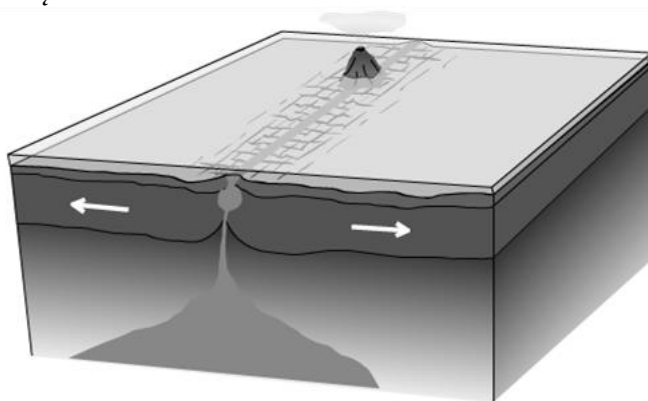
(5 taškai)

31 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. *Litosferos plokštės.*

B šaltinis. *Litosferos plokščių sandūra.*

31.1. Paaiškinkite, kas yra litosferos plokštė.

Juodraštis

.....

.....

.....

(2 taškai)

31.2. Kokių tipų yra litosferos plokštės? Kuo šie tipai skiriasi vienas nuo kito? Nurodykite du skirtumus.

Juodraštis

Litosferos plokščių tipai

Skiriasi:

1.

.....

2.

.....

(3 taškai)

31.3. Kas būdinga litosferos plokščių pakraščiams? Nurodykite du bruožus.

Juodraštis

1.

2.

(2 taškai)

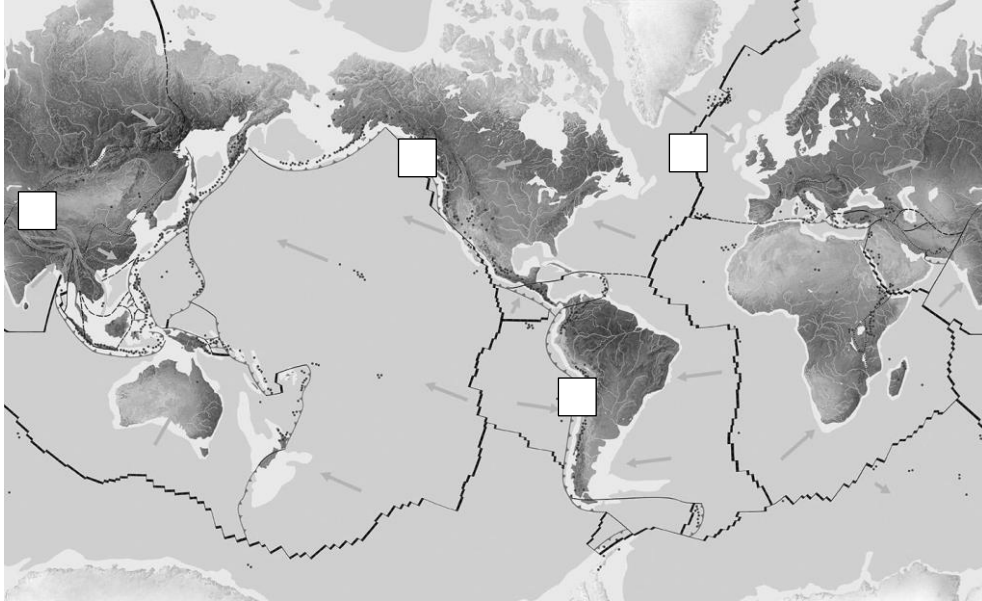
31.4. Įvardykite, kokia litosferos plokščių sandūra pavaizduota B šaltinyje.

Juodraštis

..... (1 taškas)

31.5. Pažymėkite (☒), kur susidaro litosferos plokščių sandūra, pavaizduota B šaltinyje.

Juodraštis

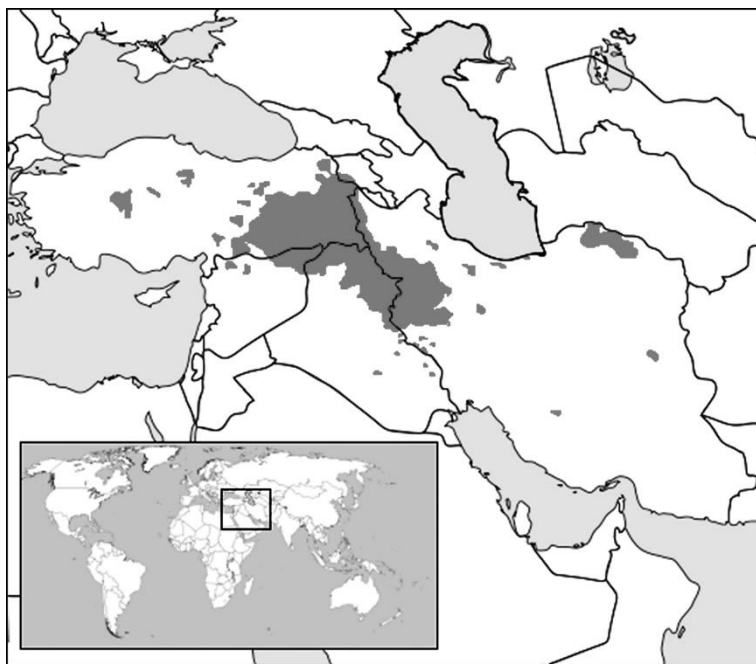
(1 taškas)

32 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. Iš dr. K. Andrijausko komentaro apie Kurdistaną.

Daugiau nei 30 milijonų žmonių apimanti kurdų bendruomenė yra ketvirta didžiausia Vakarų Azijos tauta. Nepaisant dabartinio gyventojų skaičiaus, gilių ir turtingų tradicijų bei unikalios tapatybės, ji yra viena iš tų pasaulio etninių grupių, kurios nesugebėjo sukurti savo nepriklausomos valstybės šiuolaikinėje istorijoje. Priešingai, tradicinė jų gyvenamoji erdvė (Kurdistanas) XX amžiuje buvo padalyta tarp keturių valstybių ir kiekvienoje iš jų kurdai yra mažuma. Didžiausia kurdų dalis pateko į Turkijos Respublikos teritoriją. 2010 m. prasidėjęs Arabų pavasaris ir jį lydėjusi suirutė regione buvo kurdų suvokta kaip retai pasitaikanti galimybė pasiekti savo ilgai puoselėtą tikslą. Deja, visos suinteresuotos valstybės, žinoma, tai laikė tiesiogine grėsme sau. Ypač aštri ir sudėtinga „kurdų problema“ yra pilietinio karo alinamoje Sirijoje. Dalies radikalai nusiteikusių kurdų sugrįžimas prie teroristinių išpuolių didžiausiuose Turkijos miestuose gali būti laikomas sunkiai pateisinamu atsaku į priešišką jų atžvilgiu Turkijos politiką. Problemą dar labiau išryškina tai, kad šioje šalyje aktyviai veikia ir religinės prigimties teroristinės organizacijos, su kuriomis kovoja ir Turkijos vyriausybė, ir kurdai.

B šaltinis. Kurdų paplitimas.

■ Kurdų paplitimas.

32.1. Apie kokio tipo karinį konfliktą rašoma A šaltinyje?

Juodraštis

..... (1 taškas)

32.2. Kokia šio karinio konflikto kilmės priežastis?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

32.3. Kurių valstybių teritorijose yra paplitusi kurdų bendruomenė (B šaltinis)? Įvardykite tris valstybes.

Juodraštis

1. 2. 3.

(3 taškai)

32.4. Su kokiais sunkumais susiduria kurdai, siekdami nepriklausomos valstybės sukūrimo?

Juodraštis

1.

.....

2.

.....

(2 taškai)

33 klausimas. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. *Geografinės zonos paplitimas.*

B šaltinis. *Būdingas kraštovaizdis.*

- 33.1.** Įvardykite A ir B šaltiniuose pavaizduotą geografinę zoną. Apibūdinkite jos geografinį paplitimą, klimatą, augaliją, dirvožemius.

Juodraštis

Geografinė zona

Geografinis paplitimas:

1.

2.

Klimato būdingi požymiai:

1.

2.

Augalija

Dirvožemiai

.....

(7 taškai)

- 33.2.** Šią geografinę zoną bene labiausiai paveikė žmogaus ūkinė veikla. Koks kraštovaizdis vyrauja šioje geografinėje zonoje? Kodėl būtent čia vykdoma intensyvi ūkinė veikla?

Juodraštis

Kraštovaizdis

.....

Ūkinė veikla vykdoma dėl

.....

(2 taškai)